

Chanstagare

För fem år satt **Susanne Holmén** inlåst på Färingsöanstalten. I dag är hon butiksansvarig för Second hand-butiken Andra chansen. Där säljs begagnat men också nyproducerat från anstalter. "Att jobba här hjälper mig att inte falla tillbaka i missbruk. Det var fullt race ända tills jag kom hit", säger hon.

Text: Maria Hagström Foto: Martina Holmberg

Susanne Holmén är inte vilken butiksansvarig som helst. Hon går knappast obemärkt förbi, är vad man brukar kalla för en färgstark person. Susanne skrattar mycket och pratar så snabbt att min diktafon knappt hinner spela in vad hon säger.

Butiken är inte heller vilken butik som helst. Alla som jobbar här har erfarenhet av kriminalitet. De har suttit inne, de har kommit ut och de vill inte falla tillbaka i brottslighet igen.

– Jag tycker att det är jättekul att jobba med butiken, säger Susanne samtidigt som hon visar oss runt.

Där finns begagnade kappor, kaffekoppar och böcker som *Sigge Stark* och *Kitty*.

– Läste *Kitty* när jag var liten, tror jag har läst alla de där, säger Susanne. I dag läser ungdomar sådant som ofta innehåller ofta så mycket våld, det är robotar och zombies och det ska splascha.

Det begagnade sakerna i butiken kommer från privatpersoner och dödsbon. Här om dagen fick de också kläder från ett behandlingshem, sådant som blivit kvar när någon flyttat eller stuckit därifrån.

Men i butiken finns inte bara begagnat. Där finns också en hel del nygjorda grejer: ponchos och sjalar som är stickade av kvinnor intagna på Färingsöanstalten och keramik i form av blomkrukor, tomtar och Buddhafigurer gjorda på Hågaanstalten. På en av hyllorna står en liten skylt: "Här säljer vi Tjuvgods inte Stöldgods".

Butiken är Tjuvgods, en brukarförening för före detta kriminella som bland annat jobbar för att intagna ska få en mer meningsfull fritid och sysselsättning när de kommer ut ur fängelset. Deras arbetskooperativ, Andra chansen, har hand om butiken. Att det var just Susanne som blev butiksansvarig är inte så konstigt. Det är inte första gången hon jobbar med second hand.

Det började för länge sedan när hon skulle rensa upp hemma.

– Hade så mycket grejer så jag sålde dem på loppmarknad och tyckte att det var jättekul. Sen blev det bara mer och mer, säger hon.

Tillslut öppnade hon en second hand-butik. Sen en till. Och en till. Susanne berättar, pratar på. Det är mycket: flera butiker, det är Tierp och flytt till Stockholm, olika platser, olika år och fängelsestraff.

– Gud vad rörigt det blev nu va? Nu blev det sådär rörigt igen Roffe! säger hon till Rolf som precis går förbi sofforna där Susanne bjuder på arraxbollar.

– Ni tror inte att hon har ADHD va? säger han skämtsamt.

– Hänger ni med? säger Susanne och vänder sig till oss. Ibland hoppar jag in i något helt annat och jag pratar jättefort. Det kan ju bli vad som helst ibland.

Hon skrattar och berättar sedan att hon nog ska göra en ADHD-utredning. Men hon är tveksam.

– Ska jag som nästan är 50 bast börja medicinera mig nu? Jag vet inte. Kanske är det ändå bra att få det där pappret på att man har ADHD, då kanske folk får mer förståelse för varför man är som man är. Det är ju därför jag hållit på med amfetamin.

Susanne var 15 år. Det var sommar och kompisgänget ville testa.

– Kände bara: ja! Jag kunde göra precis allt jag ville göra, kristallklar var jag, berättar hon.

Susanne började aldrig på gymnasiet, "det var roligare att punda". När hon var 17 år blev hon tillsammans med sin langare och då blev missbruket värre. Men när de fick barn när Sussi var 20 år la de av. De höll sig ifrån droger i tolv år tills det tog slut mellan dem.

– På helgerna var min dotter ibland hos min syster, säger Susanne. Och när hon var borta började jag lite sådär till fest, som vi kallade det. Vilken jävla fest det blev då! Den blev långgrandig, varje dag till slut.

Så fortsatte det tills hon 2005 dömdes till fängelse i ett och ett halvt år.

– Straffet handlade om ecstasy, säger Susanne. Jag har aldrig tagit det, men jag hjälpte en kompis att sälja. Jag hade ingen aning om vilka skador man kan få av ►►

FAKTA: Susanne Holmén

► **Ålder:** 47 år

► **Bor:** Sköndal i Stockholm

► **Familj:** Sambo och tre barn

► **Gör:** Butiksansvarig för second hand-butiken Andra chansen.

► **Intresse:** Hinner inte. Skulle vilja ha tid att träna, gillar techno och att dansa.

» Att ha något att göra är A och O Då har man inte tid att knarka oc

» ecstasy. Under rättegången visade de bilder på det. Nej gud vad hemskt. Det hade lika gärna kunnat vara min dotter på bilderna. Det var fruktansvärt! En kille hade knappt någon hjärnsubstans kvar. Det var bara ett hål. Det var så läskigt. Fy fasen för den där drogen. Jag förstår ju varför jag fick straffet.

Susanne låstes in på Färingsöanstalten.

– Det var hemskt. Inte på grund av människorna för de var jättebra, men den där känslan av att inte kunna gå ut när jag ville var fruktansvärd. Klockan åtta stängs dörren och sen sitter man där inne. Man fick ju nästan klaustrofobi. Men man vänjer sig med det också.

När hon blev frisläppt våren 2006 ville hon ha semester över sommaren för att sedan börja jobba till hösten. Så var hennes plan. Myndigheternas plan såg annorlunda

ut och hon fick göra praktik på en second hand-butik som ägdes av Rainbow.

– Om jag inte hade börjat jobba på en gång efter fängelset så hade det inte gått bra, absolut inte. Då hade jag fortsatt att knarka, säger hon.

Efter två år blev hon av med jobbet när två personer som arbetstränade hos henne fick ett återfall.

– Eftersom jag var ansvarig för dem och butiken fick jag gå därifrån, säger hon.

Susanne började missbruka igen. När hon sedan gått sysslolös i två år, förutom 40 dagars fotboja för att ha sålt amfetamin, kände hon att hon måste börja jobba igen, annars skulle hon spåra ut helt.

Hon hade hört talas om att Tjuvgods skulle öppna en butik, kontaktade dem och nu sitter hon drogfri i en begagnad soffa i butiken på Hornsgatan 124 i Stockholm.

– Att ha något att göra är A och O för att klara av att vara drogfri. Då har man inte tid att knarka och man har ett ansvar. Vad skulle hända om jag faller ifrån? Det handlar också om rutiner. Det måste jag ha annars funkar inte min vardag. Och genom jobbet får man vänner på den här sidan.

När man bryter med sin gamla livsstil finns det risk att bli väldigt ensam. Man måste hitta ett nytt socialt nät, men det kan vara svårt att komma in i samhället.

– Men här är alla föredettingar och man behöver inte spela att man är någon annan, säger Susanne. Man kanske mår dåligt någon dag och då finns förståelse för det. De ställer upp och hjälper en, till exempel om man ska prata med socialen kan någon följa med som stöd.

Sysselsättning gör att självkänslan ökar och Tjuvgods försöker skapa sysselsättning

SUSANNE HOLMÉN OM

...ADHD:

– Hade jag fått veta det som liten tror jag att jag hade blivit mer fokuserad och mindre splittrad och kanske inte börjat med amfetamin. Men nu känns det som att alla gör utredningar och alla har ADHD, som om det vore mode.

...att vara mormor:

– Ja, jag har ett barnbarn. Det är jätteroligt. Min dotter bor i

Norge och det har gått bra för henne. Jag var rädd att det skulle gå åt helvete, sådan mamma sådant barn liksom. Det gjorde det inte och det är skönt.

... framtiden:

– Andra chansen planerar att öppna ännu en butik i Stockholm. Det skulle vara jättekul om Tjuvgods skulle växa och kunna hjälpa fler människor.

för att klara av att vara drogfri. h man har ett ansvar.]]

för så många som möjligt. Till exempel är det en kille som nyligen kommit ut ur fängelset som gör praktik på Tjuvgods. Han studerar juridik och hjälper de andra med skuldsanering. Han har också målat tavlor som säljs i butiken.

Här finns också silversmide där personer kan göra smycken.

– Ni vet fångarna gör ju sådana här kruksiduller, vet ni vad jag menar? Ni ska få se, ska gå och hämta, säger Susanne och försvinner in på Tjuvgods kontor och kommer tillbaka med små färgglada påsar som hon plockar fram armband ur.

– Visst är de fina? Kolla här vad tjustigt. Vissa har det som terapi på anstalter.

Det finns också planer på att ha en syhörna där några kan sy om kläder som människor lämnat in eller sy dit detaljer.

– Det kan bli rätt roligt och personligt. Vi

har också en tjej som stickade mössor när hon var på Färingsö. Nu stickar hon här. På Färingsö fanns det en massa tjejer som tycker det är kul att hålla på. Då tänker vi att de kan göra det här när de kommer ut.

För Susannes del har mycket förändrats sedan hon kom hit. Nu är det en sak kvar som hon vill ändra på: att hennes söner ska kunna flytta hem igen. Susanne och hennes nuvarande sambo har två barn tillsammans som är elva och tretton år. Sedan Susannes fängelsestraff har de bott hos sin farfar.

– Jag och min kille åker dit varannan dag och vi har dem varje helg. Så de träffar någon av oss varje dag. Men vi vill att det ska kunna flytta hem.

Susanne och hennes kille bor i en lägenhet i Sköndal, men tycker inte att det går att ha barnen boende där. Det har varit

alldeles för mycket spring och poliser där.

– Det är inte kul att bo med sina barn i en lägenhet som är klassad som knarkarkvart, säger hon.

Både Susanne och hennes kille har stora skulder så det är svårt att hitta ett annat boende. Men kanske finns det en lösning. Tjuvgods har nämligen ett antal försökslägenheter och förhoppningsvis kan en försökslägenhet omvandlas till en träningslägenhet, så att de ska kunna flytta in trots skulder. Men först måste det godkännas av socialtjänsten.

– På fredag får vi veta, säger Susanne innan vi lämnar butiken.

Ringer henne en vecka senare för att höra hur det gick.

– Vi vet inte hur det blir än, svarar hon. Men jag ser positivt på framtiden. Den kommer att bli bra. ◀